

KLAPEKSTERS EN KLAUWIJEREN ALS SLAKKENVANGERS: EEN POGING TOT EEN VOORLOPIG OVERZICHT

door

H.K. Mienis

Klapeksters en klauwieren zijn zangvogels uit de familie Laniidae, die zich echter gedragen als echte roofvogels. Op het menu van de meeste soorten staan zowel ongewervelde als gewervelde dieren: van kleine kevers tot volwassen veldmuizen. Over de voedselkeuze van deze opvallende vogels weten we relatief veel, niet alleen door maag- en braakbalonderzoek, maar vooral door het feit dat de meeste soorten dikwijls voedselvoorraden aanleggen in de vorm van opgespietste prooidieren op bijvoorbeeld de stekels van meidoorns of prikkeldraad. Minder bekend is het feit dat zich onder deze prooidieren zo nu en dan ook landslakken bevinden. Toen ik met dat fenomeen geconfronteerd werd in Israël (Mienis, 1979; 1981; 1984 en in druk), heb ik een duik genomen in de uitgebreide literatuur betreffende het voedsel van de Palearctische Laniidae. Hoewel deze literatuur vrij moeilijk toegankelijk is vanwege het feit dat heel veel, juist interessante verslagen gepubliceerd zijn in tijdschriften met een heel beperkte, lokale circulatie, heb ik toch besloten de gevonden gegevens in een voorlopig overzicht wat meer bekendheid te geven.

In onderstaande tabellen (1-3) worden slakkenvangsten van resp. klapekster *Lanius excubitor*, kleine klapekster *Lanius minor* en grauwe klauwier *Lanius collurio* opgesomd. Van de roodkopklauwier *Lanius senator*, maskerklauwier *Lanius nubicus* en Isabel-klauwier *Lanius isabellinus*, heb ik nog geen gegevens gevonden.

Tabel 1:

Voorlopig overzicht van slakkenvangsten door de klapekster *Lanius excubitor*. (De derde kolom [ond.] geeft de wijze van onderzoek aan:

B = braakbal, M = maagonderzoek, P = provisiekast, S = slachtbank).

Prooi	land	ond.	referentie
mollusken	Hongarije	M	Keve, 1955
slakken	Finland	B	Huhtala et. al., 1977
	Zwitserland	B	Bassin et. al., 1984
	Israël	P	Yosef, 1992
<i>Arianta arbustorum</i>	Duitsland	S	Grünwald, 1991
<i>Cepaea nemoralis</i>	Duitsland	S	Grünwald, 1991
<i>Levantina spiriplana wernerii</i>	Israël	P	Mienis, 1984
<i>Helix engaddensis</i>	Israël	P	Mienis, 1979 & 1981
<i>Helix pomatia</i>	Duitsland	S	Grünwald, 1991
<i>Trochoidea seetzenii</i>	Israël	P	Grünwald, 1991; Mienis, in druk

Tabel 2

Slakkenvangsten door de kleine klapekster *Lanius minor*

Prooi	land	ond.	referentie
mollusken	Hongarije	M	Keve, 1955
<i>Chondrula tridens</i>	Hongarije	M	Keve, 1955
<i>Cepaea species</i>	Hongarije	M	Keve, 1955
<i>Xerolenta obvia</i>	Hongarije	M	Keve, 1955

Tabel 3

Slakkenvangsten door de grauwe klauwier *Lanius collurio*

Prooi	land	ond.	referentie
mollusken	Hongarije	M	Keve, 1955
slakken	Zweden	?	Curry-Lindahl, 1963
<i>Helicidae</i>	Polen	P	Mielewczyk, 1967
<i>Cepaea hortensis</i>	Duitsland	S	Kohlmann, 1878
<i>Cepaea nemoralis</i>	Duitsland	S	Kohlmann, 1878
	Duitsland	S	Mann, 1983
	Duitsland	S	Lachner, 1985*
<i>Cepaea species</i>	Duitsland	?	Goldfuss, 1900
<i>Fruticolinae</i>	Hongarije	M	Keve, 1955
<i>Xerolenta obvia</i>	Hongarije	M	Keve, 1955

*als *Cepaea spec.*, zie echter Thiede, 1986

Yosef (1992) beweert dat landslakken niet door klapsters gegeten worden. Volgens zijn theorie worden provisiekasten vooral in het voorjaar door de mannetjes-klapsters aangelegd. Door een uitstalling van prooi en niet eetbare voorwerpen (waaronder hij o.a. veren en slakken rekent) proberen zij vrouwtjes te lokken. Hier staat tegenover dat volgens tabel 1 slakken wel degelijk in braakballen en magen van klapsters werden aangetroffen. Bovendien nam Grünwald (1991) persoonlijk waar hoe slakken door klapsters uit de huisjes gehaald werden op een slachtbank.

Ongetwijfeld kunnen nog meer gegevens, vooral in de oudere literatuur aangetroffen worden, daar vroeger bijvoorbeeld relatief veel meer aan maagonderzoek gedaan werd. Aanvullingen op bovenstaande gegevens worden dan ook met open handen ontvangen.

Summary

Provisional lists of cases of predation on snails by the great grey shrike *Lanius excubitor*, Lesser grey shrike *Lanius minor* en Red-backed shrike *Lanius collurio* are given.

Literatuur

- Bassin, Ph., Ch. Huber & M. Zuber, 1984. Beitrag zur Ernährung des Raubwürgers *Lanius excubitor* in der Nordwestschweiz (Ajoie, Kanton Jura). Naturhist. Mus. Bern, Jahrbuch (1981-1983), 8: 217-230.
- Curry-Lindahl, K., 1963. Våra fåglar i Norden. Stockholm.
- Goldfuss, O., 1900. Die Binnenmollusken Mitteldeutschlands mit besonderer Berücksichtigung der Thüringer Lande, der Provinz Sachsen, des Harzes, Braunschweigs und der angrenzenden Landerteile. 320 pp. Leipzig.
- Grünwald, H., 1991. Die Gartenbänderschnecke *Cepaea hortensis* als Beute eines überwinternden Raubwürgers *Lanius excubitor*. Charadrius, 27 (2):81-87.
- Huhtala, K., J. Itämes, & H. Mikkola, 1977. Beitrag zur Brutbiologie und Ernährung des Raubwürgers *Lanius excubitor* im Osterbotten, Finnland. Beitr. Vogelk., Leipzig 23 (3): 129-146.
- Keve, A., 1955. Die Conchylien-Aufnahme der Vögel. Aquila, 59-62: 68-81 (in het Hongaars)

- Kohlmann, R., 1878. Molluskenfauna der Unterweser. Abh. naturw. Ver. Bremen, 6: 49-97.
- Lachner, R., 1985. "Schlachtbank" des Rotrückenvürgers (*Lanius collurio*). Juni 1954 bei Marburg. Ornithol. Mitt., 37 (3): 63.
- Mann, W., 1983. Zur Ernährung der Neuntöters (*Lanius collurio* L.) in Abhängigkeit vom Insektenangebot auf verschiedenen Dauergrünlandtypen. Vogelkdl. Hefte Edertal, 9: 5-41.
- Mielewczyck, S., 1967. On the food of the Red-backed shrike, *Lanius collurio* L., near Gniezno (prov. of Poznan). Acta Ornithol., 10 (6): 157-175. (in het Pools)
- Mienis, H.K., 1979. Slakken verzamelende Klapenksters in Israël. Corresp. bl. Ned. Malacol. Ver., 191: 954.
- Mienis, H.K., 1981. Snails in the larder of a Great grey shrike. Bull. O.S.M.E., 6:7.
- Mienis, H.K., 1984. A second case of a land snail in a larder of the Great grey shrike. Levantina, 49: 571.
- Mienis, H.K., in druk. A further note concerning the presence of landsnails in larders of the Great grey shrike in Israel. Bull. O.S.M.E.
- Thiede, W., 1986. Schnecken als Nahrung des Rotrückenvürgers (*Lanius collurio*) Ornithol. Mitt., 38 (1): 18.
- Yoser, R., 1992. Females prefer skewers. Teva va-Aretz, 247: 14-18. (in het Hebreeuws).

Adres van de auteur: Mollusc Collection, Zoological Museum, Berman Building, Dept. Evolution, Systematics & Ecology, Hebrew University of Jerusalem, 91904, Jerusalem, Israël.